

'Musique pour faire plaisir'

Herman Strategier is al een kwart eeuw niet meer onder ons. Zijn muziek klinkt nog elke zondag in de kerk. Vorige maand verschenen een biografie en werkenlijst, plus een orgel-cd gewijd aan deze bescheiden componist.

Henk Rijkers

Voor wie in de zondagse Mis let op de kleine lettertjes in de liturgieboekjes, zal de naam van Herman Strategier (1912-1988) vertrouwd zijn. Nog altijd duiken daarin melodieën van hem op. De componist geldt als een van de "drie jongelingen" van Hendrik Andriessen. Samen met Albert de Klerk en Jan Mul heeft Strategier zijn leermeester op diens vijftigste verjaardag in 1942 verrast met een gezamenlijk gecomponeerde Mis, de *Missa Trium Puerorum*, een toespeeling op het Benedictine, het bijbelse lied van de drie jongelingen in de vuuroven.

Waardig eerbetoen

Het was vorige maand vijftig jaar geleden dat Strategier overleed. De stichting Herman Strategier herdenkt dit met de publicatie van een biografie en werkenlijst. Het biografiegedeelte met foto's telt slechts zestig pagina's, maar is deskundig en toegankelijk geschreven en rijk aan informatie. De werkenlijst beslaat de overige 140 pagina's, want Strategier was een productief componist, ondanks vele andere verplichtingen, waarvan vader van een groot gezin niet de minste was. Deze verzorgde uitgave is een waardig eerbetoen aan een bescheiden katholieke componist die zich in een roerige tijd niet gek liet maken en muziek bleef schrijven die even onpretentius als persoonlijk was.

Meditatieve lyriek

Tegelijk is een cd gepresenteerd waarop Wouter van Belle een representatieve bloemlezing uit Strategiers orgelwerken speelt. Beter dan zijn leermeester Andriessen, wiens orgelwerk monumentaal is maar ook ietwat zwaar, weet Strategier een lichte, meer Frans georiënteerde toon aan te slaan. Niet voor niets heet een van zijn composities *Musique pour faire plaisir* (1950), een aanduiding die zijn Franse collega Jean François in 1984 ook zou gebruiken. Een goed voorbeeld is het sprankelende *Ritornello Capriccioso* waarmee de cd opent. Dat Strategier ook op groter canvas kon componeren, bewijst de *Voluntary for a cathedral organ* ter gelegenheid van de restauratie in 1975 van het Bätz-orgel in de Domkerk. Op dat orgel voert Van Belle het ook uit. Er zit veel van de meditatieve lyriek in die karakteristiek is voor Strategier en die je snel herkent, evenals de relatieve eenvoud waarmee hij zich muzikaal uitdrukt. Deze even prachtig gespeelde als opgenomen cd is er een die elke liefhebber van Nederlandse kerkmuziek zal willen hebben.

Eenstemmig mannenkoor

Zelf is uw journalist pas in 1987 in aanraking met Strategier gekomen, een jaar voor zijn dood. In de zoektocht naar een compositieopdracht voor het Utrechts Studenten Gregoriaans Koor was zijn naam opgekomen. Het bleek dat de componist ernstig ziek was, en medisch opgegeven. Kun je zo iemand nog lastigvalen met een compositieopdracht? Met kloppend hart belde ik hem op. Toen ik hem zei dat we een Latijnse compositie voor eenstemmig mannenkoor en orgel zochten, stemde hij grif toe, maar mijn voorstel voor een rechtstreeks op het gregoriaans geïnspireerde compositie in de trant van Duruflé wees hij direct af. Toch had mijn verzoek hem merkbaar deugd gedaan. De cirkel was nu rond. Met Latijnse kerkmuziek was hij groot geworden, terwijl de overgang naar het Neder-

Foto: Koos Schippers

lands hem zwaar was gevallen. De nieuwe Latijnse Mis was verrassend snel gereed. "Zo, nu moeten jullie er alleen nog een naam voor verzinnen", zei hij. Dat was gemakkelijker gezegd dan gedaan, want hij keurde vervolgens alle suggesties af.

Huwelijksfeest

Voor mezelf had ik vanaf het begin de naam *Missa Ultima* ('De laatste Mis') in gedachte, maar ik durfde hem dat niet voor te stellen. Je kon het melodramatisch opvatten. De componist was immers stervende. Omdat hij steeds alle suggesties bleef afkeuren, kreeg ik hoe langer hoe meer het gevoel dat ook zijn eigen gedachten in een dergelijke richting gingen, maar dat hij er voor terugschrok het zelf voor te stellen. Begin 1988 vierden Strategier en zijn vrouw hun vijftigjarig huwelijksfeest. Ik was erbij als tenor van het Kathedrale Koor dat in de Walburgiskerk in Arnhem de *Missa Vox Sponsae* zong, de Mis die hij vijftig jaar eerder voor zijn eigen huwelijk had gecomponeerd. Op de receptie ging ik naast hem zitten. Voor de vorm deed ik nog wat suggesties die hij opnieuw afkeurde. Ik haalde diep adem. "Wat zou u zeggen van *Missa Ultima*"?, zei ik zo achteloos mogelijk. "Laten we dat maar doen", zei Strategier direct, en daarmee was het beklonken. Overigens slaan de auteurs van de biografie de spijker op de kop als ze de *Missa Ultima* "een juweel" noemen "vanwege de fraaie melodielijnen die in dit werk aan het einde van zijn leven teruggrijpen naar zijn liefde voor het gregoriaans". Dat was tevens Strategiers honorering van de wens van de opdracht-

gever: een gregoriaans koor. Maar hij wenste die wel op zijn eigen manier te vervullen.

Maria-antifonen

Lezend in *Musique pour faire plaisir* treft het me trouwens hoe productief Strategier in zijn laatste twee jaar nog geweest is. De *Missa Ultima* was dan wel zijn laatste Mis, het was geenszins zijn laatste compositie. Het is indrukwekkend wat hij in 1988, het jaar dat hij niet vol zou maken, met de dood voor ogen nog heeft geschreven. Er zit nog een andere Latijnse compositie bij. Geen geestelijk werk, maar een studentencantate op middeleeuwse teksten voor koor en orkest, een soort mini-*Carmina Burana* bij de opening van de nieuwe aula van de Katholieke Universiteit Nijmegen (die toen nog zo heette). Erg nieuwsgierig maken me de *Antiphonau finalis BMV: Alma redemptoris mater & Ave Regina coelorum* voor koor en orkest. Strategiers had al twee schitterende series Maria-antifonen op zijn naam staan, die onder koren een welverdiende reputatie genieten. Laten we hopen dat deze twee laatste Maria-antifonen niet onder het stof raken en snel nog een keer worden uitgevoerd. +

Strategiers 'Missa Ultima' is 'een juweel vanwege de fraaie melodielijnen'

Nico Schrama & Lourens Stuifbergen, *Musique pour faire plaisir. Leven en werk van Herman Strategier*. 212 pp., geb., € 20,-, ISBN 978 90 821219 0 2

Herman Strategier, *Orgelwerken. Wouter van Belle op de orgels van de Domkerk en de St.-Catharinakathedraal*. TULIP RECORDS TRCS 600608. € 15,-. Prijzen excl. verzending. Bestellen via www.hermanstrategier.nl